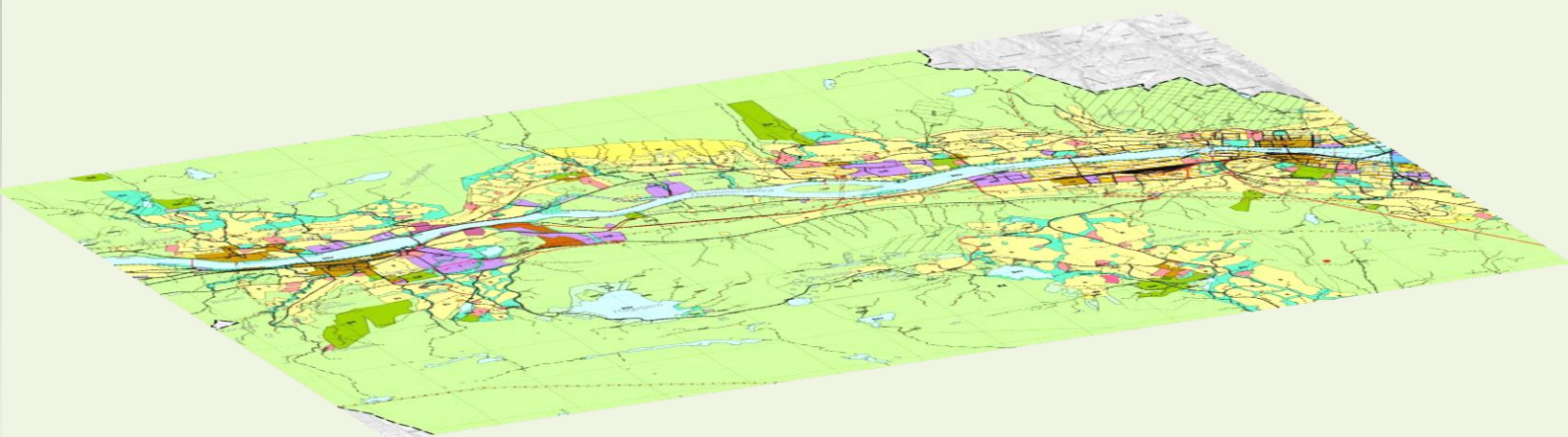

Strategisk vending for kommuneplanens arealdel

Diskusjonsnotat

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver:	KS Kommunesektorens organisasjon
Tittel på rapport:	Strategisk vending for kommuneplanens arealdel
Oppdragsnavn:	Notat KPA som strategisk arealplan
Oppdragsnummer:	649262-01
Utarbeidet av:	Erik Plathe og Kristin Karlbom Dahle
Oppdragsleder:	Erik Plathe
Tilgjengelighet:	Åpen

Forord

Bærekraftig arealutvikling krever langsiktige arealløsninger som både ivaretar viktige verdier og løser sentrale samfunnsbehov og sosial bærekraft. Kommuneplanens arealdel er det viktigste verktøyet for å få til dette.

I dette notatet problematiseres kommuneplanens arealdel som strategisk plan og verktøy for bærekraftig utvikling, metoder og grep som i dag brukes for å styrke arealdelen som strategisk verktøy og hvilke behov det er framover.

Notatet er laget på oppdrag fra KS

Kongsberg, 26.03.2025

Erik Plathe

Oppdragsleder

Kristin Karlbom Dahle

Prosjektmedarbeider

Innholdsfortegnelse

1. Bærekraftig utvikling forutsetter strategisk arealplanlegging	5
2. Kommuneplanens arealdel i utvikling som semistrategisk plan	6
2.1. Flersidig rolle som både overordnet og detaljert plan	6
2.2. Planhierarki som utfordres	7
2.3. Rettsikkerhet for berørte	8
2.4. Digitale kartverktøy og detaljer	8
2.5. Utredningskrav fra sektormyndigheter	8
2.6. Oppsamling av oppdukkende arealbehov til revisjon av arealdelen	9
3. Arealinnspill som styringsutfordring	10
3.1. Arealinnspill som fenomen	10
3.2. Liten vekt på hva kommunen ønsker for å løse samfunnsbehov	11
3.3. KU av arealinns spill	11
4. Ny strategisk praksis for arealdelen	12
4.1. Hvorfor er det behov for en diskusjon om strategisk praksis for arealdelen?	12
4.2. Vektlegging av langsiktige utbyggingsgrenser og grenser for natur	12
4.3. Vurdering av eksisterende utbyggingsareal som ikke er tatt i bruk ut fra et strategisk perspektiv	13
4.4. Dispensasjon kan også være nødvendig for strategisk styring	13
5. Prosess som legger til rette for strategisk arealstyring	14
5.1. Hvilken prosess inviteres de folkevalgte inn til?	14
5.2. Innretting av en arealstrategisk prosess	14

5.3. Tidlig samhandling om kunnskapsgrunnlaget	15
5.4. Samfunnsdelens rolle	15
5.5. Strategiske føringer for arealdelen og derved arealinnspill i planprogrammet	15
5.6. Kunnskapsgrunnlag som er egnet til formidling til folkevalgte	15
5.7. Behovet for utviklingsprosjekt om ny strategisk praksis for kommuneplanens arealdel	16

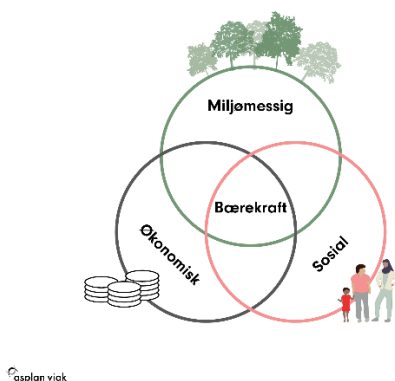
1. Bærekraftig utvikling forutsetter strategisk arealplanlegging

Bærekraftig utvikling er en del av formålsparagrafen til plan- og bygningsloven og er et mål for arealplanleggingen. Kommuneplanens arealdel må i dette bilde bidra til en langsiktig og bærekraftig utvikling som balanserer viktige samfunnsbehov, natur, miljø, økonomi og sosial bærekraft.

Det har vært reist mye kritikk mot bit for bit utbygging og nedbygging av natur og andre miljøverdier og naturressurser. Samtidig er det stort etterslep på boliger som kan møte ulike boligbehov, behov for mer fornybar energi, vekst i næringslivet på land og i havet, forsvarrets arealbehov med videre. Alt dette vil ikke bare kunne løses gjennom transformasjon, det vil også utfordre dagens arealbruk. Utfordringene i arealplanleggingen framover er følgelig store og vil kreve gode arealstrategiske grep i kommunene.

Til nå har fokus på bit for bit utbygging og en lite bærekraftig arealforvaltning ofte vært rettet mot dispensasjoner og dispensasjonspraksis. Det har i mindre grad vært satt søkelys på at dette kan være drevet fram av kommuneplanleggingen og måten den praktiseres på i seg selv. I hvilken grad bidrar prosessene med kommuneplanens arealdel til strategiske arealavklaringer, eller bidrar den til bit for bit utbygging gjennom måten planleggingen med arealdelen gjennomføres på? Og hvilke grep må til for at kommuneplanens arealdel skal gi strategiske arealavklaringer?

I dette notatet er disse spørsmålene problematisert nærmere i forhold til årsakene til fragmentert overordnede arealplanlegging og hva som kan gjøres for å styrke den strategiske dimensjonen i arealplanleggingen.

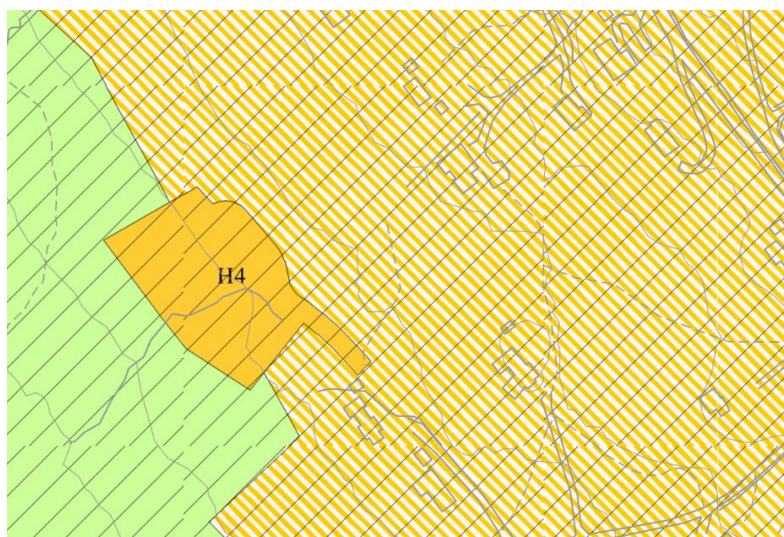

2. Kommuneplanens arealdel i utvikling som semistrategisk plan

2.1. Flersidig rolle som både overordnet og detaljert plan

Kommuneplanens arealdel er ment å være en strategisk og overordnet plan som angir hovedtrekkene for arealbruk i kommunen. Den skal følges opp gjennom regulering (område- og detaljregulering), men kan også gi direkte rammer for tiltak, for eksempel knyttet til spredt boligbygging. Kommuneplanens arealdel er forskrift etter forvaltningsloven og ikke enkeltvedtak som reguleringsplan. Det er følgelig begrensede prosessregler knyttet til varsling og klage for kommuneplanens arealdel, og dette gir også noen skranker for detaljeringsgraden i arealdelen som i dag i stor grad er uavklart i forhold til planpraksis.

Ved revisjon av kommuneplanens arealdel er det blitt utviklet en praksis med utstrakt bruk av arealinnspill som så konsekvensutredes (konsekvensutredning av enkeltinnspill). I enkelte kommuner kan det dreie seg om flere hundre arealinnspill av ulike karakterer. I form av en miks av store strategiske diskusjoner knyttet til for eksempel vindkraft eller massetak, og strategiske grep for byutvikling på den ene siden, samtidig med en rekke mindre arealendringer til for eksempel hytter og bolig på noen få daa. Det vil si en kombinasjon av bit for bit utbygging og store strategiske diskusjoner i samme prosess.

Arealdelen har følgelig utviklet seg fra intensjonen om å være en overordnet strategisk plan til en semistrategisk plan som både kan omfatte arealstrategiske valg og mange detaljer i samme prosess. Detaljene er i mange tilfelle en form for regulering på overordnet nivå.

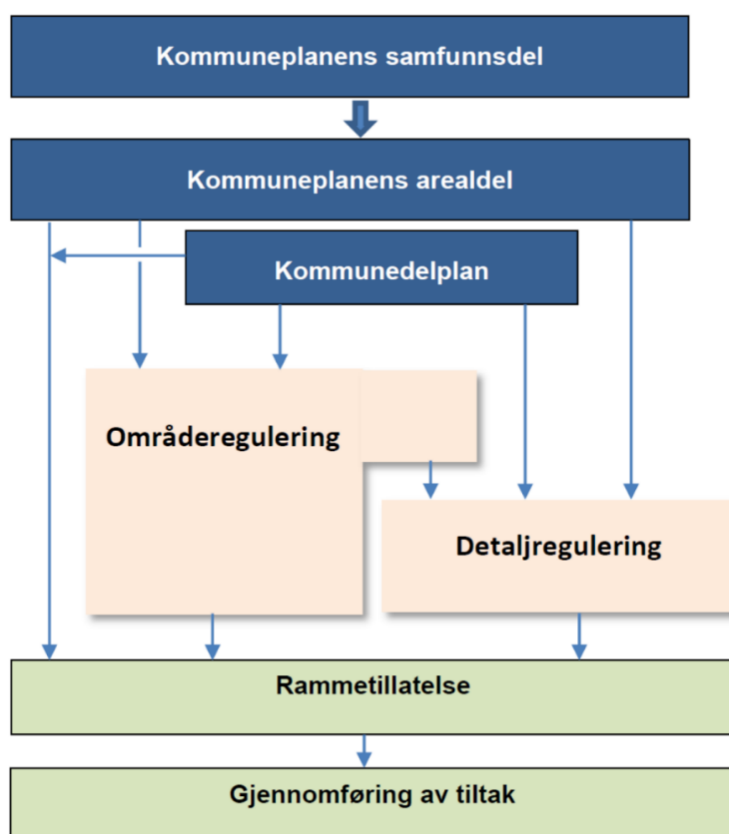
Eksempel der hovedavgrensning av byggegrenser mot natur utfordres av detaljutvidelse for enkelttomter når arealdelen revideres.

Dette gjør det både vanskelig i forhold til de politiske diskusjonene om de lange linjene i arealpolitikken, og det kan settes spørsmål om rettsikkerheten er ivarett for berørte.

2.2. Planhierarki som utfordres

Arealplansystemet i plan- og bygningsloven er bygget opp hierarkisk der arealdelen skal være overordnet og følges opp gjennom regulering. Blir den for detaljert, vil den også utfordre et velfungerende kommunale planhierarki der riktige avklaringer og medvirkning gjøres på riktig plannivå. Det kan blant annet bidra til at arealdelen blir raskere utdatert, og at den gir tilsynelatende, men ikke reell forutsigbarhet gjennom detaljer som trenger avklaring på et underliggende plannivå. Det vil si at den gir mer detaljerte avklaringer enn kunnskapsgrunnlaget gir grunnlag for.

En for detaljert arealdel kan også komme i konflikt med prinsippet om at tiltak skal behandles gjennom reguleringsplaner, som gir mulighet til å vurdere løsninger og konsekvenser på et mer detaljert nivå og involvere berørte parter direkte.

2.3. Rettsikkerhet for berørte

Rettsikkerhetsutfordringer knyttet til detaljert arealplanlegging på kommuneplannivå var et viktig tema for Planlovutvalget. Det var en av grunnene til at det ble vurdert å fjerne kommunedelplan som plantype og erstatte den med områderegulering. Asplan Viak deltok på flere møter med Planlovutvalget der detaljeringsgraden for kommuneplanens arealdel og rettssikkerhet var tema.

En for detaljert arealdel kan føre til at arealbruk og bestemmelser får karakter av enkeltvedtak som forutsetter varsling og klageadgang som for reguleringsplan. Hvis arealdelen fastsetter detaljer som burde vært avklart på et annet plannivå, kan det også skape usikkerhet om hvilke planer som faktisk har rettsvirkning.

Generelt er det grunn til å sette spørsmålstegn om detaljeringsgraden i mange arealdeler er så detaljert at det har gått utover rettsikkerheten til naboer og andre berørte. Spørsmålet er da videre om arealdelen er rettslig bindende for områder med detaljert arealdisponering.

2.4. Digitale kartverktøy og detaljer

Utviklingen av digitale kartverktøy har gjort det lettere å ta inn detaljer i arealdelen og «zoome» fra strategisk ned til detaljert nivå i kartløsningene. I arealdelen trekkes det opp detaljerte formålsgrenser, som i mange tilfelle trenger videre vurdering på reguleringsplannivå for å ivareta ulike hensyn og interesser. I praksis blir disse juridisk bindende grensene behandlet strengt. Derved vil svakt vurderte grenser i kommuneplanens arealdel legges detaljert til grunn når for eksempel området skal reguleres. Endring av formålsgrensene vurderes som avvik fra kommuneplanens arealdel.

2.5. Utredningskrav fra sektormyndigheter

I arealdelen har kravet til dokumentasjon og detaljeringsnivå på utredninger for å møte krav i sektorlovverk vært økende, for eksempel knyttet til naturmangfold og samfunnssikkerhet. Dette følger av krav og veiledere som utarbeides av sektormyndigheter som retter seg mot kommuneplanens arealdel. Krav som tidligere ble rettet mot reguleringsplan for eksempel skred, flom og naturmangfold (i noen fylker), kreves nå avklart i kommuneplanens arealdel. Dette vil også i en del situasjoner kreve mer detaljerte arealavklaringer i arealdelen, og som kan føre til at arealbruk i arealdelen

oppfattes som mer detaljert og avklart enn den faktisk er, fordi områdene ikke er regulert enda.

2.6. Oppsamling av oppdukkende arealbehov til revisjon av arealdelen

Det er vanlig praksis å kanalisere oppdukkende arealbehov som ikke er i samsvar med kommuneplanen, men som kommunen likevel ønsker å vurdere, til når kommuneplanens arealdel tas opp til revisjon. Dette er med på å underbygge en praksis der «alt areal i kommunen» er i spill når arealdelen revideres, herunder for eksempel de lange linjene som en bærekraftig arealpolitikk er avhengig av.

Det er et spørsmål om denne type initiativ i større grad burde vært prøvet opp mot de lange linjene i arealdelen og føringer i samfunnsdelen løpende, og eventuelt tatt opp til regulering om kommunen mener dette er arealbehov som bør vurderes. Prosessen vil i så fall bli omfattende og tydelig på at her utfordres kommunens lange linjer i arealpolitikken, og derved ikke mikses sammen med kanskje mange titalls andre større og mindre arealendringer når arealdelen revideres.

3. Arealinnspill som styringsutfordring

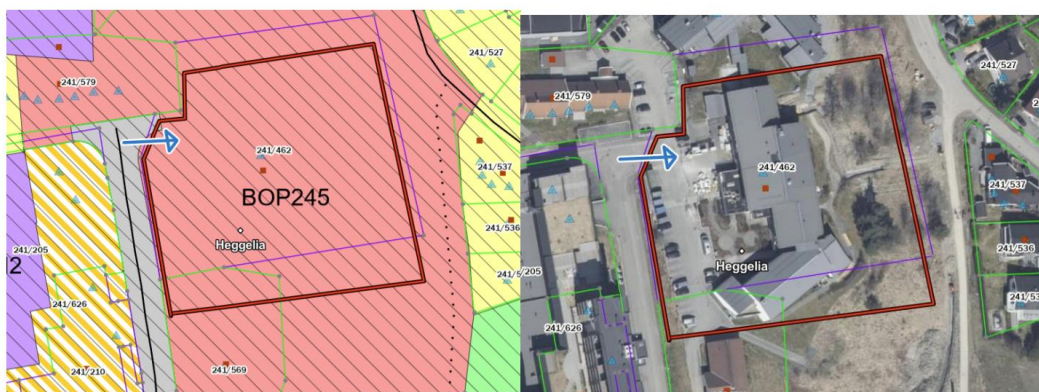
3.1. Arealinnspill som fenomen

Det eksproprieres ikke areal til mange viktige samfunnsbehov i Norge. Det gjør at samhandlingen med grunneiere og næringslivet er en viktig del av arbeidet med kommuneplanens arealdel. Det har liten hensikt at kommunene legger ut areal til bolig, næring og andre formål dersom grunneier ikke ønsker at arealene skal brukes til dette.

Samtidig sees også mulighetene for å gi arealinnspill på som en del av demokratiseringen og medvirkningen i arealplanleggingen. Kommuneplanens arealdel vedtas med rettslig bindende virkning og vil ha stor betydning for mange. På den andre siden vil grunneiere eller andre som «utsettes» for detaljerte arealinnspill uten varslings- eller klageadgang få sin rettsikkerhet satt i spill.

3. Kart legges inn i skjemaet og som vedlegg

I det vedlagte skjemaet skal det legges inn to kartutsnitt av arealinnspillet, ett med flyfoto som bakgrunn og det andre med gjeldende kommuneplan i bakgrunnen. Begge kartene skal vise eiendomsgrenser, stedsnavn, planområdes foreslåtte avgrensning, planlagt veiadkomst og gang- og sykkelforbindelser og stier til og evt. gjennom området. Kartene skal klippes inn på skjemaets s. 1, som vist i eksempelet under:

Eksempel fra veileder til arealinnspill til kommuneplanens arealdel fra en kommune som legger opp til detaljerte arealinnspill.

3.2. Liten vekt på hva kommunen ønsker for å løse samfunnsbehov

Det synes i liten grad å legges føringer for hvilke innspill kommunen ønsker for å oppnå langsiktige mål og følge opp for eksempel arealstrategiene i samfunnsdelen. Det vil si at vektlegging av samfunnsbehovene vektes i mindre grad, mens det er stor vektlegging av arealinnspill som demokratisering.

3.3. KU av arealinnspill

Kommuneplanenes arealdel er underlagt bestemmelsene om konsekvensutredning og både enkeltinnspill som endrer arealbruk og de samlede konsekvensene skal utredes. Utredning av enkeltinnspill kan være et omfattende arbeid i mange kommuner, settes ofte ut til konsulenter og kan kreve omfattende ressursbruk.

For folkevalgte kan det være krevende å sette seg inn i konsekvensutredninger av mange enkeltinnspill på små arealendringer og strategiske endringer samtidig når metodikken for å belyse konsekvenser er lik og basert på en «trafikklysmode». Dette kan derved gi en styringsutfordring ved at de viktige strategiske endringene ikke får nok oppmerksomhet, men framstilles «på samme måte» med trafikklys som mindre endringer.

Friluftsliv, barn og unges interesser, folkehelse		Frammesla bak flyplassen er nærturterreng og grønkorridor. Kvivika nord for flyplassen er lek- og rekreasjonsområde (badeplass). Det er flere nævst nord for området som utgjør en del av grønstrukturen nordvest på Narvikhalvøya.
Landbruk		Det er ikke registrert landbruksressurser
Samisk natur- og kulturgrunnlag, herunder reindrift		Reindrift: Ingen reindriftsinteresser Andre samiske interesser: Ingen særskilte samiske interesser er registrert.
Næringsliv og sysselsetting		Stor positiv konsekvens for næringsliv. Store arealer med sjøtilknytning, og mulig jernbanetilknytning.
Trafikkforhold		Dagens trafikkforhold er svært begrensende for ny næringsaktivitet, ettersom atkomstvegen er smal og bratt, og passerer boligområder. Forutsetning for ny næringsaktivitet er ny tunnel for veg, og ideelt sett jernbane.
Støy og forurensning		T1442 – legges til grunn for vurdering av støy i reguleringsplan. Det vises til forurensningslovens § 13. (meldepunkt og konsekvensanalyser for virksomhet som kan medføre større forurensningsproblemer), som sikrer hensynet til forurensning fra nye virksomheter og nye utbyggingsområder.
Befolkningsutvikling og befolkningsstruktur		Tilrettelegging for ny næringsaktivitet anses å være positiv for framtidig befolkningsutvikling.
Kommunale tjenester og annen infrastruktur (sosial infrastruktur)		Teknisk infrastruktur: Behov for økt kapasitet. Sosial infrastruktur: Ingen konsekvens.
Tettstedsutvikling		Tilrettelegging for ny næringsvirksomhet på flyplasstoma anses å være positiv for tettstedsutvikling på Narvikhalvøya. Beliggenheten er sentralt plassert i Narvik, men ikke til sjanse for boligområder og/eller sentrumsfunksjoner.
Samfunnsikkerhet, ROS		Dagens atkomstveg er ikke akseptabel mht brannutrykning, forøvring er det ikke identifisert risiko og sikkerhet som ikke lar seg løse gjennom bestemmelser til reguleringsplan. Se ROS-analyse for drøfting av byggegrunn og trafiksikkerhet.
Samlet vurdering og konklusjon		
Samlet vurdering: En attraktiv tomt med store arealer, sjøtilknytning og havnemulighet. Identifiserte negative konsekvenser knytter seg hovedsakelig til trafikkbelastning, brannutrykning og fysisk infrastruktur, forhold som er løsbare med ny tunnel. Landskap og biologisk mangfold anbefales vurdert i reguleringsplan, men antas ikke å være begrensende for næringsaktivitet. Det er behov for næringsarealer med sjøtilknytning/havn.		

2. Sammenstilling			
Område	Anbefaling (ja/ nei/ delvis)	Behandling i planforslaget (ja/ nei/ delvis)	Vedtak
Boligbebyggelse			
Myken	Nei	Nei	
Jakobkaya	Nei	Nei	
Fritidsbebyggelse			
Selvågen gård	Forfokellige anbefalinger. Deler av arealet kan avsettes.	Delers av arealet avsettes, omfang avsettes i forhold til anbefalingen.	
Fritids- og turistformål			
Bjarnaya	Nei	Ja	
Råstoffutvinning			
Storbyendalen (2 områder)	Forfokellige anbefalinger. Delers av arealet kan avsettes.	Anbefaling tas til følge. Delers av arealet avsettes.	
Næring			
Ravnøya	Nei	Ja	
Indre Rosøya	Delvis	Ja	
Redøya - Løvvika	Ja	Ja	
Emvøllen	Delvis	Ja	
Ves Seløyvågen	Nei	Nei	
Forslund	Nei	Nei	
Rarila	Delvis	Nei	
Jakobika (3 områder)	Delvis	Ja (kun 2 av områdene avsettes)	
Jakobika (2 områder)	Ja	Ja	
Selsøya	Delvis	Delvis	
Haggvik	Nei	Nei	
Sankalafjell	Nei	Nei	
Lomstjerna	Nei	Nei	
Kolvik	Delvis	Nei	
Andre typer nærmere angitte bebyggelse og anlegg			
Tjongsfjorden - Hanna	Ja	Ja	
Parkering			
Jakvikk	Ja	Ja	
Spreid bolig- og fritidsbebyggelse			
Sørneset	Nei	Nei	
Spreid fritids- og næringsbebyggelse			
Rangundøya	Nei	Ja, det tilføres boliger i deler av området og.	
Spreid fritidsbebyggelse			
Flatholmen	Nei	Nei	
Langnes	Delvis	Ja, det tilføres næring i området og.	
Sundøya	Forfokellige anbefalinger. Delers av arealet kan avsettes.	Delers av arealet avsettes.	
Myken	Delvis	Ja (engrammering i uterom)	

Eksempel på konsekvensutredning av arealinnspill med «trafikklysmode»

4. Ny strategisk praksis for arealdelen

4.1. Hvorfor er det behov for en diskusjon om strategisk praksis for arealdelen?

Det er ulik tilnærming til den strategiske innrettingen av kommuneplanens arealdel i kommunene. Likevel er det grunn til å hevde at praksis i stor grad har beveget seg i retning av bruk av arealinnspill som praksis og metode for både detaljer og større strategiske endringer. Når arealdelen revideres, er følgelig all arealbruk i kommunen i spill.

Bærekraftig utvikling krever strategisk arealplanlegging som står seg over tid, og kommuneplanens arealdel spiller en sentral rolle i dette.

Kommunene står fritt til å velge en innretting for arealdelen som i større grad vektlegger strategisk arealstyring. Likevel er det en utfordring at det i planveiledningen og veiledningen fra sektormyndigheter ofte kreves detaljer knyttet til kommuneplanens arealdel. Det er heller ikke gjort en entydig grenseoppgang for når arealdelen går over til å bli så detaljert at den er et enkeltvedtak som krever varsling av berørte og klageadgang. Detaljeringsgraden på plankartet bidrar også til at det er krevende for kommunen å holde fast ved arealdelen som strategisk styrende.

4.2. Vektlegging av langsiktige utbyggingsgrenser og grenser for natur

Bærekraftig utvikling og arealforvaltning forutsetter at det settes langsiktige utbyggingsgrenser for utvikling av tettsteder, byer, destinasjoner mm som forvaltes som lange linjer i kommunens utvikling. Det gir også forutsigbarhet for næringslivet og hvordan viktig samfunnsbehov skal løses, og står i kontrast til arealgrep der kommunens areal vilkårlig åpnes for utbyggingsinnspill hver gang arealdelen revideres. Innsatsen rettes mot hvordan det kan utvikles og gjennomføres gode og bærekraftige løsninger innenfor langsiktige utbyggingsgrenser gjennom underliggende arealplanlegging og regulering.

Dette forutsetter også at det defineres langsiktige grenser for natur- og friluftsområder, viktige naturressurser, fjell og kystområder kommunen forutsetter skal forvaltes på lang sikt.

Mange kommuner har denne type grep i dag, men som kan utfordres dersom det ikke legges skranker for hvilke typer arealinnspill kommunen vil akseptere. Andre kommuner

kan nettopp ha behov for en diskusjon om langsiktige utbyggingsgrenser og grønne grenser i arealdelen.

4.3. Vurdering av eksisterende utbyggingsareal som ikke er tatt i bruk ut fra et strategisk perspektiv

Kommunene blir blant annet gjennom nasjonale forventninger oppfordret til å gå gjennom utbyggingsarealer i gjeldende arealdel og vurdere om de fortsatt skal være byggeområder eller tilbakeføres til LNFR.

Gjøres denne vurderingen uten et strategisk arealperspektiv, skal alle arealer vurderes på nytt uavhengig om de ligger innenfor langsiktige utbyggingsgrenser eller ikke.

Med et strategisk arealperspektiv vil det være eksisterende byggeområder som ligger utenfor langsiktige utbyggingsgrenser eller som ikke er i tråd med kommunens arealstrategier som tas opp til diskusjon, ikke alt utbyggingsareal. Dette vil også være viktig for å sikre forutsigbarhet for utvikling og hvordan viktige samfunnsbehov som bolig skal løses.

4.4. Dispensasjon kan også være nødvendig for strategisk styring

Strategisk arealstyring kan også kreve endring i en gjeldende arealdel eller dispensasjon. Spredt boligbygging er viktig i mange kommuner selv om omfanget er lite. Tidligere ble det konsekvent definert store soner der det kunne åpnes for spredt utbygging på visse vilkår. Som alternativ til dette legger enkelte kommuner strategier for spredt utbygging i samfunnsdel og arealdel som innebærer at det gis dispensasjon i de få sakene det gjelder. (jfr også veiender KDD spredt utbygging i LNFR områder mai 2020).

5. Prosess som legger til rette for strategisk arealstyring

5.1. Hvilken prosess inviteres de folkevalgte inn til?

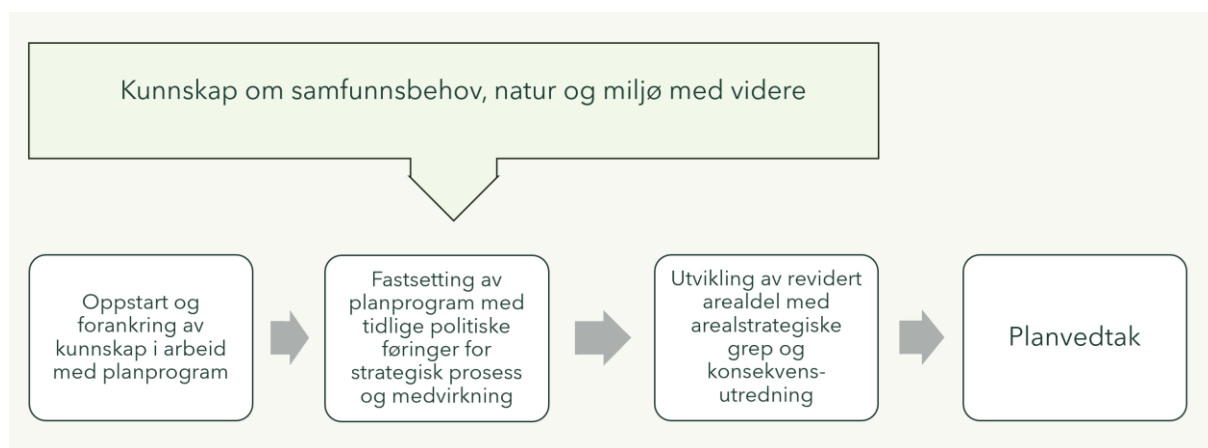
De folkevalgte er helt avhengig av hvilken faglig innretting og opplegg for revisjon av arealdelen administrasjonen legger opp til. Det vil si at i utgangspunktet bør administrasjonen stimulere prosesser med arealdelen som legger opp til strategisk arealstyring. Både planprogrammet og innrettingen av nivået på arealdiskusjonene og innholdet i arealdelen spiller en viktig rolle i dette.

Samtidig kan det være politiske ønsker om åpne opp bredt for arealinns spill og derved gjøre arealdelen mer detaljert. Dette behovet kan på den andre siden være begrunnet i en praksis der oppdukkende arealendringer som ikke er i samsvar med arealdelen bare vurderes når arealdelen tas opp til revisjon.

Det kan følgelig være selvforsterkende effekter til stede som kontinuerlig trekker arealdelen mot detaljer.

5.2. Innretting av en arealstrategisk prosess

Innrettingen av en arealstrategisk prosess vil berøre alle trinnene i en planprosess fra utvikling av kunnskapsgrunnlag til utarbeiding av revidert arealdel med konsekvensutredning.

5.3. Tidlig samhandling om kunnskapsgrunnlaget

Et godt kunnskapsgrunnlag for revisjon av arealdelen må utarbeides før planprogrammet sendes på høring for å kunne legges til grunn for politiske diskusjoner om føringer i planprogrammet. Det betyr at den administrative samhandlingen mellom kommunene og regionale myndigheter om kunnskapsgrunnlaget bør skje tidligere enn det som har vært vanlig.

5.4. Samfunnsdelens rolle

Arealstrategier i samfunnsdelen kan være et godt og viktig grunnlag for å innrette arealdelen mer strategisk. Dette understreker betydningen av at samfunnsdelen er godt forankret i det sittende kommunestyrets politikk og viktige nasjonale og regionale føringer.

5.5. Strategiske føringer for arealdelen og derved arealinnspill i planprogrammet

Et viktig grep for bedre strategiske arealdiskusjoner er at det legges strategiske grep og føringer for arealinnspill i planprogrammet til arealdelen. Derved avskjæres tidlig arealinnspill som er i strid med viktige verdier for eksempel knyttet til natur og naturressurser. Samtidig kan det inviteres til innspill fra grunneiere og næringsliv som retter seg mot viktige samfunnsbehov definert i samfunnsdelens arealstrategier eller som kommunen ellers har behov for. Flere kommuner har brukt planprogrammet til arealdelen på denne måten. Strategiske føringer i planprogrammet til arealdelen krever at planprogrammet er kun for arealdelen. Felles planprogram for arealdel og samfunnsdel er lite egnet for strategisk styring av arealpolitikk, blant annet fordi arealdelen skal bygge på en vedtatt samfunnsdel.

5.6. Kunnskapsgrunnlag som er egnet til formidling til folkevalgte

Arealplanlegging er komplisert med mange hensyn og interesser som folkevalgte må få kunnskap om og skal vurdere i arbeidet med arealdelen. Dette gjelder blant annet kunnskap om natur, samfunnsbehov, samfunnssikkerhet, klima, naturressurser, kulturmiljø med videre. I tillegg kommer viktige nasjonale og regionale føringer kommunen skal forholde seg til. Et viktig tema er hvordan denne kunnskapen kan formidles til folkevalgte på en god måte, uten at den blir for detaljert eller vanskelig tilgjengelig.

5.7. Behovet for utviklingsprosjekt om ny strategisk praksis for kommuneplanens arealdel

Det er behov for en større og bredere diskusjon om hvordan arealdelen kan utvikles som arealstrategisk verktøy. Dette er et tema som berører svært mange felt og er komplisert og tett knyttet til planpraksis. Et utviklingsprosjekt bør følge og teste ut nye grep i praktisk planlegging i tett samarbeid med et utvalg kommuner som ønsker å styrke arealdelens strategiske rolle. Det bør også integrere nasjonale og regionale myndigheter i FOU-arbeidet.

